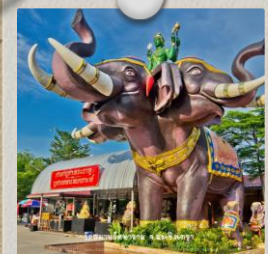
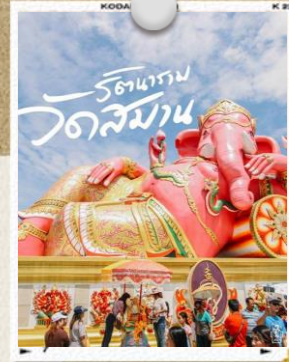

PANTONE 108 C

การทำวิจัยภาคสนามในช่วง สถานการณ์โควิด-19: ปัญหา อุปสรรค และทางออก

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี,ดร.

อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวข้อนำเสนอ

- หัวข้อวิจัย “วัดที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน: กรณีศึกษาวัดสมานรัตนาราม”
- อุปสรรค ปัญหาและการแก้ไขในการลงพื้นที่ช่วงสถานการณ์โควิด-19

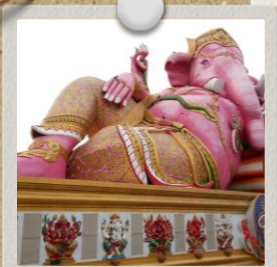

PANTONE 108 C

วัดสมานรัตนารามกับชุมชน

-ความต้องการแบบปัจเจก

-ความต้องการของชุมชน

ความต้องการของปัจเจกบุคคล

ก. ลักษณะต้องการทางกายภาพ

- ความต้องการทางด้านรายได้ที่เพียงพอ มีร้านค้า, อาชีพ
- ความต้องการสภาพแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ร้านอาหาร สถานที่พักผ่อน สถานที่ปฏิบัติธรรมมีคนดูแล
- ความต้องการโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ พัฒนาอาชีพ
- ความต้องการบริหารที่เป็นธรรม การทำงานและเงินตอบแทน ร้านค้า คุณภาพสินค้าและราคาได้มาตรฐาน
- ความต้องการมีตัวตนในสังคม มีสถานที่สำหรับทุกคนทุกเพศ อายุ

Key
Informant
นักท่องเที่ยง/
ประชาชน

ความต้องการของปัจเจกบุคคล

ข. ลักษณะต้องการทางด้านจิตใจ

- หลักธรรมภายในวัด -ศรัทธา ศรัทธาทำให้ผู้มาวัดสามารถทำบุญได้ทุกที่ทุกเวลา **ตึกตาสำหรับให้ร่วมบริจาคสร้างโรงพยาบาลอยู่เต็มไปหมด** -ทาน การบริจาค -กตัญญู เป็นการโยงให้เห็นกันภายในครอบครัวได้แสดงออกร่วมกัน
- ความต้องการสถานที่สงบและปลอดภัย มีสถานที่ให้พักผ่อน มีคนคอยดูแล และมีสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรม
- ความต้องการเจริญก้าวหน้าในชีวิต ยึดเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยว

Key

Informant
นักท่องเที่ยง/
ประชาชน

ความต้องการของชุมชน

ก. ความต้องการให้วัดเป็นศูนย์กลาง

- วัดต้องมีประวัติศาสตร์ การสร้างวัดนั้นต้องไม่ใช่แค่การลอกเลียนแบบแบบของวัดอื่น -วัดไม่มีสถาปัตยกรรม-วัดมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- วัดอนุรักษ์สถาปัตยกรรม พระอุโบสถเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น สะดุดตา สวยงาม เรียบง่าย หน้าต่างประยุกต์แบบจากวัดเทพศิรินทร์

ข. ความต้องการรวมชุมชน

- ภูมิภาคสมบัติ ที่ตั้งวัดติดแม่น้ำบางปะกง และอยู่ในตำแหน่งที่เรียกว่าปากถุงเงินถุงทอง
- ฉายาทุกสมบัติ ร่มไม้ ความสะอาด สถานที่นั่งพัก
- บุคคลสมบัติ มีความพร้อมด้วยบุคคลที่ดูแลและสนใจบุคคลที่มาวัดทุกเพศ ทุกวัย
- คมนาคมสมบัติ มีการจัดสรรให้การเดินทางไม่ลำบาก

Key Informant
ผู้บริหาร/
ประชาชน

กิจกรรมสนองความต้องการชุมชน

1. บุรณะสิ่งที่เป็นศูนย์กลางศรัทธาของชุมชน คือการบูรณะพระอุโบสถ
2. พัฒนาวัดบนความศรัทธาของชุมชน คือโรงเรียน โรงพยาบาล มูลนิธิ ตำรวจ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งทางหลวง บรรเทาสาธารณภัย
3. พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ กิจกรรมอบรม แสดงธรรม วันสำคัญ เอื้อเพื่อสถานที่บรรยายธรรม
4. สร้างอาชีพให้ชุมชน ตั้งร้านค้าขายสินค้าภายในวัด

*****คนในชุมชนมีอาชีพ และมีความสัมพันธ์กันภายในชุมชนผ่านศรัทธา สร้างวัฒนธรรมแห่งการอยู่ร่วมกันได้โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง*****

รูปแบบของผู้นำมีบารมี

- X ผู้นำมีบารมี (Charismatic Leadership) เป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามระบบราชการ และวงการศาสนา โดยอำนาจและคำสั่งนั้นเป็นไปตามวัฒนธรรมและมีลักษณะของการเป็นผู้นำทางด้านศีลธรรมที่สามารถนำพาคณะไปสู่เป้าหมายได้ (Joshua Derman, 2012)
- X พระสงฆ์จึงมีการกำหนดเขตในการบริหารจัดการจากกษัตริย์หรือเป็นตัวแทนกษัตริย์ในการทำหน้าที่ทางสังคม เช่น การวางรากฐานการศึกษาแก่เยาวชนในเรื่องการสร้างความรู้เพื่อทำให้ชีวิตดีขึ้น รูปแบบดังกล่าวนี้ทำให้พระสงฆ์เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์จากหน้าที่ๆ ได้รับมา (Max Weber, 2007, 242)

ลักษณะเจ้าอาวาสของคณะสงฆ์

- X ด้านการปกครอง ส่งเสริมองค์กร มีปัญญา -ความจำเป็น, เข้าใจชุมชน (พระใหม่ ไม่มีใครศรัทธา), เข้าใจความต้องการ
- X ด้านการศาสนศึกษา การศึกษา ปุทธศรัทธา
- X ด้วยการเผยแผ่เชิงรุก มีบุคลิกด้านความเพียร ต่อปัญหาว่า “ทำไมคนจึงไม่เข้าวัด” เจ้าอาวาสต้องใส่ใจพัฒนาและประชาสัมพันธ์
- X ด้านการสาธารณูปการ ปุทธสังฆศรัทธา มีความเมตตาและกตัญญู
- X ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การศึกษาคฤหัสถ์ ปุทธศรัทธา
- X ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ช่วยเหลือ เสียสละ -การเป็นผู้นำชุมชน -การเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ

Key
Informant
ผู้บริหาร/เจ้า
อาวาส

การบริหารตามหลักธรรม

- X บริหารตน -ด้านวินัยของพระภิกษุ ท่านเจ้าอาวาสถือว่าการจับเงินทองนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อตนเองแต่เพื่อประโยชน์ไม่ถือว่าผิดพระวินัย -ด้านหลักธรรม เน้นความกตัญญู เสียสละ
- X บริหารหมู่คณะ -เน้นความสามัคคี-ความเป็นธรรม - ยอมรับความจริง -หลักกัลยาณมิตร - ความสามารถและศักยภาพของบุคคล
- X บริหารกิจกรรมของวัด -บริหารกาย ให้มีตลาดชุมชน โรงพยาบาล - ส่งเสริมภูมิปัญญาในแง่ของสินค้าและประเพณีทางศาสนา - ส่งเสริมสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ - กิจกรรมการปลูกพืชเศรษฐกิจ สมุนไพร ศูนย์อนามัย -บริหารจิตใจมีสถานที่สวดมนต์
- X บริหารศาสนสมบัติของสงฆ์ -สร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้คนสนใจ - มีประโยชน์

Key
Informant
ผู้บริหาร/เจ้า
อาวาส

ปัญหาของรูปแบบวัดที่ไม่สอดคล้องกับจารีต

- X การสร้างวัดแบบนี้จึงไม่ได้เป็นการสร้างที่สนองความต้องการของพระแต่อย่างใด แต่เป็นการสร้างเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน เน้นประโยชน์
- X สนับสนุนทั้งวัดธรรมยุติกนิกายและวัดมหานิกายในพื้นที่ใกล้เคียง สนับสนุนการปฏิบัติธรรม **รวมถึงการสื่อสารก็ต้องการให้คนสัมผัสถึงความเป็นศาสนามากกว่าจะสัมผัสแค่ความเชื่อของพระพุทธศาสนาอย่างเดียวเท่านั้น**

Key

Informant
ผู้บริหาร/เจ้า
อาวาส

สรุป

รูปแบบวัดสมานรัตนารามที่ ตอบสนองความต้องการของชุมชน

1. เจ้าอาวาส /ภาวะผู้นำ
ศรัทธา/มีหลักปฏิบัติตาม
หน้าที่เจ้าอาวาส/เข้าใจ
บริบทพื้นที่และมีเป้าหมาย

2. รูปแบบการบริหาร
บริหารตามวัตถุประสงค์/มี
ความสัมพันธ์กับชุมชน/
ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์

3. รูปแบบการตอบสนองความ
ต้องการของชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมกับ
ทุกกลุ่ม/ส่งเสริมภูมิปัญญาชุมชน/
แก้ปัญหาชุมชน

Action Plan

แผนงานวิจัย 6 เดือนหลัง (เมษายน-กันยายน 2563)

“วัดที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน: กรณีศึกษาวัดสมานรัตนาราม”

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ปี 2563								
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ลงพื้นที่ / เก็บรวบรวมข้อมูล			■	■					
2. การวิเคราะห์ข้อมูล					■				
3. เขียนรายงานการวิจัย						■	■		
4. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์								■	
5. ส่งผลงานตีพิมพ์ในวารสาร									■

ปัญหาสถานการณ์โควิด-19

ระยะที่ 1 ลงพื้นที่ สํารวจและสัมภาษณ์ข้อมูลช่วงเดือน

พฤศจิกายน-ธันวาคม 2562

-การระบาดเริ่มต้นเมื่อตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563

-ตั้งแต่มีนาคม เป็นต้นมาก็มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักร

ระยะที่ 2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลช่วงเดือน มิถุนายน- 2563

-มิถุนายน 2563 ศบค. ผ่อนปรนมาตรการเป็นลำดับ

-กลางเดือนมิถุนายน เปิดให้ประชาชนเดินทางข้ามจังหวัดต้นเดือนมิถุนายน

ACTION
PLAN

ประมวลการลงพื้นที่ ปัญหา อุปสรรค

✓ ปัญหาเรื่องพื้นที่

✓ ปัญหาเรื่องผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม 1. ผู้บริหาร 2.เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

3. สมาชิกในชุมชนนักท่องเที่ยว

✓ ปัญหาแบบสอบถามที่ใช้จริยธรรมการวิจัยในคน

ประมวลการลงพื้นที่ ปัญหา อุปสรรค

✓ ปัญหาเรื่องพื้นที่

? พื้นที่ปิด ไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้

- ปรับเงื่อนไขเวลา / - วัตถุประสงค์กิจกรรมอย่างไรในช่วงการเปิดพื้นที่ (การมอบอาหาร/การรักษาดูแล)
- ติดต่อเจ้าอาวาส และผู้บริหาร ประสานกับเจ้าหน้าที่แต่ละจุดเพื่อเข้าสัมภาษณ์ในแต่ละพื้นที่

ประมวลการลงพื้นที่ ปัญหา อุปสรรค

✓ ปัญหาเรื่องผู้ให้ข้อมูล

? เมื่อพื้นที่เปิด เหตุการณ์ไม่ปกติเหมือนเดิม จำนวนคน
หายไป (คนเข้ามาวัดน้อยลง)

- สอบถามช่วงเวลาและจำนวนผู้คนในวัด/ผู้เข้าวัด

? ผู้ให้ข้อมูลเกิดความหวาดกลัว

- ปรับคำถามให้กระชับ เก็บเฉพาะประเด็นที่สำคัญ,

- ป้องกันตัวเอง - รอเวลาผู้ให้ข้อมูลพร้อม

ประมวลการลงพื้นที่ ปัญหา อุปสรรค

✓ ปัญหาแบบสอบถามที่ผ่านจริยธรรมการวิจัยในคน

- ❓ กรอบปัญหาในการถาม-ถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการ
- เมื่อพื้นที่เปิด เหตุการณ์ไม่ปกติ เกิดข้อมูลใหม่ เป็นการ
จัดการวัดในสถานการณ์เสี่ยง/ภัยพิบัติ
- วัดต้องเปิดก่อนที่อื่น เพราะหากวัดเปิดได้ ทุกที่จะพร้อม
และเปิดตาม
- ความจำเป็นของวัดที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน/ต้องเปิด